

Европейски икономически и социален комитет

SOC/397

**Засилване на социалната
самостоятелност и
интеграция на ромите**

Брюксел, 16 юни 2011 г.

СТАНОВИЩЕ

на

Европейския икономически и социален комитет

относно

**„Засилване на социалната самостоятелност и интеграция на ромите в Европа“
(проучвателно становище)**

Докладчик: г-н Topolánszky

В писмо от 15 ноември 2010 г., в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, посланик Péter Györkös, от името на унгарското председателство, поиска от Европейския икономически и социален комитет да изготви проучвателно становище относно

„Засилване на социалната самостоятелност и интеграция на ромите в Европа“
(проучвателно становище).

Специализирана секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 27 май 2011 г.

На 472-рата си пленарна сесия, проведена на 15 и 16 юни 2011 г. (заседание от 16 юни 2011 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 138 гласа „за“ и 3 гласа „против“.

*

* *

1. **Заклучения и препоръки**

Европейският икономически и социален комитет

- 1.1 приветства изцяло и оценява най-високо усилията, които Европейският съюз е положил до момента за намаляване на сегрегацията на ромите¹ и за насърчаване на тяхната социална интеграция посредством резолюции и законодателни актове, изготвени от неговите институции, чрез създаване на структури за сътрудничество и чрез предоставяне на средства от структурните фондове и други финансови инструменти;
- 1.2 същевременно посочва, че всички тези усилия не допринесоха нито за преодоляване по решителен начин на дискриминацията, на която са подложени голям брой роми, нито за подобряване на качеството на техния живот и на възможностите, които се разкриват пред тях; в някои отношения тяхното положение се влоши дори още повече;
- 1.3 подчертава, че това трудно положение ще може да се подобри само с помощта на интегрирана, координирана и последователна общоевропейска стратегия и с решителна и систематична програма за действие, която да обхване всички области на политика и

¹

Настоящият документ се основава на определението, дадено в становището на КР относно „Социалната и икономическата интеграция на ромите в Европа“ (CdR 178/2010): „(...) използваният в настоящия документ термин „роми“ е общо наименование, което включва и други групи от населението със сходни културни характеристики и история на маргинализация и социално изключване от европейското общество (синти, джипси, тревълърс, кале, каминанти, ашкали и др.)“.

да бъде приложена на национално равнище, като по този начин на отделните лица и общности бъдат предоставени необходимите им правомощия и власт, за да могат сами да определят своята съдба (засилване на самостоятелността). Трябва да се осигури възможност за практическо прилагане на тази програма за действие на равнището на местните власти (субсидиарност);

- 1.4 поради това приветства предложенията, изложени в Съобщението на Европейската комисия² относно „Рамката на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите до 2020 г.“, и отдава голямо значение на тяхното последователно прилагане както на национално, така и на европейско равнище; изразява желание да бъде ангажиран партньор в този процес;
- 1.5 въпреки това смята, че тази дългоочаквана стратегия не оправда породените от нея надежди; тя би могла да бъде по-амбициозна, по-конкретна и по-добре структурирана;
- 1.6 счита, че следните три елемента могат да бъдат предложени на държавите-членки като трите стълба, които да се прилагат координирано, на една реалистична и осъществима политика за интегриране на ромите, отразяваща по конкретен начин естеството на проблемите и стратегическите приоритети за тяхното решаване, както и други аспекти:
- а) неутрална по отношение на расовата и етническата принадлежност политика за приобщаване, насочена към преодоляване на множеството социални проблеми и към намаляване на крайната бедност и нищета;
 - б) политика в подкрепа на засилването на самостоятелността на лицата, които определят себе си като членове на дадена ромска общност, и отбелязване на постигнатото от тях социално приобщаване;
 - в) общи политики и популяризиране на борбата срещу расизма;
- 1.7 изтъква необходимостта от привличане на представители на местното гражданско общество, на научни специалисти и на социалните партньори към политическите консултации, формулирането и прилагането на политики, и подчертава крайната необходимост представителите и членове на ромските населености да бъдат активно привлечени както към планирането, така и към прилагането на всички равнища (европейско, национално, регионално и местно), в съответствие с целите на приетото съобщение на Комисията;
- 1.8 подчертава необходимостта от решителна защита на обществения интерес и поради това призовава за систематично планиране и прилагане, а също и за координиране на политиките; в допълнение подчертава важността от изготвяне на политики на местно равнище и на диференцираните подходи, основаващи се на истинските нужди, както и

² COM(2011) 173 окончателен.

от представянето на фактите около ситуацията и последователно оценяване на постоянна и систематична основа;

- 1.9 обръща внимание на Съвета върху необходимостта да се намери решение, за да може да бъдат върнати удостоверенията за гражданство (залог за недискриминационен достъп до европейското гражданство) на ромите, които по някаква причина вече не разполагат с такива, както и върху необходимостта тази несправедливост да остане приоритетна точка в дневния ред, докато не бъде намерено решение;

2. Въведение

Европейският икономически и социален комитет

- 2.1 изразява съгласие с оценката на положението, представена в доклада на Европейската комисия относно „Ромското население в Европа“³, и с предложенията, изложени в Съобщението относно „Социалната и икономическата интеграция на ромите“⁴;
- 2.2 подкрепя становището на Комитета на регионите относно „Социалната и икономическата интеграция на ромите в Европа“⁵, в което се призовава за признаване и подкрепа на стратегическата роля на местните власти и общности и за провеждане на интегрирани регионални политики;
- 2.3 припомня предложението, изложено в проучвателното становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Интеграцията на малцинствата – роми“⁶, и по-специално предложението за по-широко използване на установените в рамките на отворения метод на координация процеси; потвърждава също своята позиция, представена в Резолюцията относно „Положението на ромското население в Европейския съюз“⁷ във връзка със защитата на основните права на всички европейци и борбата срещу дискриминацията, расизма и ксенофобията във всички страни;
- 2.4 припомня посланието на своето становище относно „Интеграцията и социалната програма“, според което трябва да се полагат по-големи усилия за борба срещу дискриминацията, като се прилагат съществуващите законодателни инструменти и се укрепват публичните политики и социалните ангажименти по отношения на интеграцията⁸;

3 SEC(2010) 400 окончателен.

4 COM(2010) 133 окончателен.

5 Становище на Комитета на регионите относно „Социалната и икономическата интеграция на ромите в Европа“ (CdR 178/2010).

6 ОВ С 27, 3.2.2009 г., стр. 88-94.

7 ОВ С 48, 15.2.2011 г., стр. 1.

8 ОВ С 347, 18.12.2010 г., стр. 19-27.

- 2.5 изразява в голяма степен съгласие с анализа на ситуацията и предложенията, представени в доклада на Европейския парламент относно „Стратегията на ЕС за интеграция на ромите“⁹;
- 2.6 напълно приема и споделя ценности като недискриминацията и приобщаването на изключените хора, залегнали в Лисабонската стратегия и в Хартата на ЕС за основните права;
- 2.7 подкрепя десетте общи основни принципа, формулирани в процеса на сътрудничеството по „Интегрираната европейска платформа за приобщаване на ромите“, които вече се приемат от мнозина, и обръща внимание на необходимостта те да бъдат прилагани на национално равнище¹⁰;
- 2.8 много високо оценява факта, че от структурните фондове и от другите национални, регионални и местни инструменти за финансиране¹¹ бяха предоставени средства в подкрепа на прилагането на политиките за приобщаването на ромите, и предлага, в интерес на засилването на социалната самостоятелност, финансирането на тези политики да се гарантира посредством пригодени за това инструменти и да се предостави подходяща техническа помощ, съобразена с многостранния характер на проблема – достъп до здравеопазване, до професионално обучение, до работни места и до жилищно настаняване;
- 2.9 приветства предложенията, изложени в съобщението на Европейската комисия относно „Рамка на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите до 2020 г.“, и отдава голямо значение на тяхното последователно прилагане както на национално, така и на европейско равнище; изразява желание да бъде ангажиран партньор в този процес;
- 2.10 въпреки това смята, че независимо от факта, че документът беше отдавна очакван, той не оправда напълно породените от него надежди. ЕИСК счита, че в системата от цели трябва да бъдат определени по-добре и по-ясно задачите, които ни предстоят, и посочва значението на открита, общоевропейска социална дискусия по този въпрос. С оглед гарантирането на успеха ѝ ЕИСК подчертава изключителната необходимост от механизми за оценка и от показатели за измерване на достиженията. Поради това разглежда заключенията, които Съветът прие през май и които Европейският съвет ще подкрепи през юни, като особено важен фактор както от социална, така и от оперативна гледна точка;

9 Европейски парламент, INI/2010/2276, 24.11.2010 г.

10 Особено по отношение на „явната, но не изключителна насоченост“, „межкултурния подход“ и „приобщаването към мнозинството“.

11 Европейски социален фонд, Европейски фонд за регионално развитие, Инструмент за предприемаческа помощ, Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони / Световната банка, Програма на ООН за развитие.

- 2.11 посочва, че за изключването и за дискриминацията на ромите се плаща висока социална цена, което води до значителни публични разходи, докато приобщаването очевидно би донесло икономически предимства¹²;
- 2.12 подкрепя и участва в дейностите на Европейската мрежа за социално приобщаване на ромите, в десетилетието на ромското включване, в Европейската среща на върха за приобщаването на ромите, в Срещата на върха по въпросите на равенството, в Интегрираната европейска платформа за приобщаване на ромите, в Европейската платформа срещу бедността и социалното изключване и в много други форми на сътрудничество, в рамките на които представлява ценностите на гражданското общество в широкия смисъл на думата;
- 2.13 подчертава, че Европейският съюз и неговите институции вече положиха значителни усилия в областта на регулирането, насочването и финансирането с оглед на очертаването, приемането и прилагането на насочени към ромите политики за приобщаване;
- 2.14 същевременно със загриженост отбелязва, всички тези усилия не допринесоха нито за преодоляване по решителен начин на дискриминацията, на която са подложени голям брой роми, нито за подобряване на качеството на техния живот и на възможностите, които се разкриват пред тях; в някои отношения тяхното положение се влоши дори още повече. Въпреки че мнозинството от роми са граждани на ЕС и имат абсолютно същите права и задължения като всички останали граждани на държавите-членки, трябва да се признае, че те все още срещат постоянна и сериозна дискриминация на пазара на труда, в областите на образованието, на жилищното настаняване, на здравеопазването, на достъпа до обществени услуги, както и по отношение на свободата им на придвижване;
- 2.15 съзнава, че съществуват значителни разлики в положението на отделните групи роми: докато много от тях са добре интегрирани в районите, в които живеят, били те градски или селски, други живеят в бедност и в крайна нищета и са подложени на постоянно изключване. Накрая, малка част от тях водят напълно номадски начин на живот, което създава неудобства на лицата, с които контактуват;
- 2.16 заявява, че е от основно значение да се засили самостоятелността на хората, които живеят в бедност и са подложени на дискриминация. За пълноценното самоопределение е необходима свобода на избора. По принцип решаващ фактор в прилагането на политиките за интеграция е необходимостта отделните лица да

12

„Огромното мнозинство от роми в трудоспособна възраст нямат достатъчно образование, за да участват успешно на пазара на труда. (...) В резултат на това европейските страни губят стотици милиони евро годишно от производителност и данъчни приходи на правителствата. (...) годишните данъчни печалби от преодоляването на пропастта в заетостта са много по-големи от общата стойност на инвестициите в публичното образование за всички ромски деца (...) Делът на ромите сред населението в трудоспособна възраст ще се увеличи, тъй като по-голямата част от населението в Източна и Централна Европа застарява бързо. Равнопоставеното участие на ромите на пазара на труда е от основно значение като подкрепа при растящите на национално равнище разходи за пенсии, здравеопазване и другите разходи, свързани със застаряването.“ Икономическата цена на ромското изключване, Световната банка, 2010 г.

притежават силата, инструментите и властта, с които да определят своята собствена съдба. Ето защо политиката като цяло и в комбинация със своите отделни области на действие трябва да помага на съответните лица да развият уменията да вземат решения относно собствената си съдба в съответствие със задълженията, произтичащи от върховенството на закона;

- 2.17 категорично смята, че на ромите не трябва да се дават специални права, а е необходимо да се зачита напълно тяхното европейско гражданство, като същевременно им се гарантират всички основни права на ЕС, както и всички граждански права, да се осигури спазване на тези права и да се санкционира всяко тяхно нарушаване, особено там, където лицата, отговорни за правоприлагането, действат по несправедлив и дискриминационен начин;
- 2.18 посочва, че сред самото ромско население жените, децата, възрастните хора и хората с увреждания са засегнати от изключване в непропорционална степен и че социалната и икономическа криза може само да задълбочи тези отрицателни явления;
- 2.19 е убеден, че тези проблеми могат да се преодолеят само с помощта на интегрирана, координирана и последователна стратегическа програма и чрез възприемане на твърд и систематичен подход във всички области на политика; с удоволствие отбелязва, че институциите и органите на ЕС (не на последно място ЕЙСК) работят съвместно с унгарското правителство, което понастоящем осъществява председателството на Съвета, с цел създаване на условия за решаване на проблема, и препоръчва в периода на полското председателство да се проведе министерска конференция, на която да се обсъдят натрупаният опит и постигнатите резултати.

3. **Политически препоръки**¹³

Европейският икономически и социален комитет

- 3.1 отбелязва, че традиционният подход за определяне на ромската целева група се основава на представите на обществото за това кои са ромите. Въпреки че такъв подход би могъл да бъде полезен, например от научноизследователска гледна точка, и би могъл да бъде ефективен начин за оценяване на характера на социалното изключване, всеки метод за идентифициране на ромите въз основа на външни расови признаци нарушава основните права на човека, по-специално правото на самоопределение, а освен това е безсмислен и политически неприемлив;
- 3.2 препоръчва държавите-членки да се разграничат от традиционните подходи, като зачитат основните ценности на приетата стратегическа рамка и същевременно да удовлетворят изискването за „явна, но не изключителна насоченост“, което е един от

¹³

В този раздел са представени препоръки относно политиките като цяло или техния контекст, но поради липса на място няма възможност за подробно разглеждане на въпросите, свързани с всяка една политика.

десетте основни принципа, приети от Интегрираната европейска платформа за приобщаване на ромите. В духа на четирите области на действие, определени в Съобщението на Комисията (образование, заетост, здравеопазване и жилищно настаняване), те трябва да обединят три стратегически политически аспекта, които разкриват характера на проблемите и възможностите за действие и обединени представляват трите стълба на една реалистична и осъществима политика за интегриране на ромите:

- а) неутрална по отношение на расовата и етническата принадлежност политика за приобщаване, насочена към преодоляване на множеството социални проблеми и към намаляване на крайната бедност и нищета;
- б) политика в подкрепа на засилването на самостоятелността на лицата, които определят себе си като членове на дадена ромска общност, и отбелязване на постигнатото от тях социално приобщаване;
- в) общи политики и популяризиране на борбата срещу расизма.

3.3 Неутрална по отношение на расовата и етническата принадлежност политика за приобщаване, насочена към преодоляване на множеството социални проблеми и към намаляване на крайната бедност и нищета:

3.3.1 Вместо да се съсредоточава върху етническите и расовите характеристики, една недискриминационна политика за интеграция трябва да решава проблеми, свързани със социалното изключване, независимо от расовите характеристики, като проблемите в областите на образованието, на заетостта (включително различни форми на заетост, като предприемачество, самостоятелна заетост и др.), на здравеопазването и на жилищното настаняване, както е посочено в Съобщението на Комисията. Тя трябва да отчита географската концентрация на неблагоприятни социално-икономически фактори, независимо от състава (в етническо или друго отношение) на изключените групи от хора, и в духа на стратегия „Европа 2020“ да дава приоритет на разрешаването на два конкретни проблема.

3.3.2 Първият приоритет е последователното прилагане на критерия за „пълнен достъп“. Освен премахването на дискриминационните въздействия в правно отношение „пълният достъп“ обхваща и изискванията за физическа достъпност и приложимост, адаптиране към нуждите, финансова достъпност и качество, съответстващо на стандартите. Освен премахването на правните пречки, целта е публичните услуги да се преместят по-близо до жилищните квартали, в които има голяма концентрация на ромско население, и да се подобрят транспортните връзки до институциите и услугите, до които те имат право на достъп поради обстоятелствата, в които се намират.

3.3.3 Концентрацията на изключването се характеризира с две основни форми: 1) географска и жилищна концентрация и 2) в институционален смисъл, когато доставчиците на

услуги (включително доставчиците на обществени услуги) контактуват с изключени от обществото клиенти (ефектът на институционалната сегрегация).

- 3.3.4 Концентрацията на изключването може да се намали, първо, посредством съсредоточаване на вниманието върху целенасочени подобрения на институционалните условия и върху най-бедните и неотговарящи на стандартите жилищни квартали, и второ, чрез намаляване на случаите на изолация посредством реформи, насърчаващи институционалната интеграция и целящи по-голямо смесване и взаимодействие на населението.
- 3.3.5 Пълният достъп е ключов аспект на фундаментални цели на Лисабонската стратегия: поради това дейностите, свързани с пазара на труда и други социални аспекти, както и с по-голяма мобилност и образованието, продължават да бъдат приоритети. През последните няколко години в стратегическите документи беше включена обновена и по-силна ориентация към здравеопазването, по-специално към общественото здравеопазване, както и към политиките за жилищно настаняване и развитие на градовете, като се постави ударение върху премахването на изолираните жилищни постройки, лагери и други места на сегрегация, като същевременно се развият местните икономики, общностните инициативи, микропредприятията (на самостоятелно заети лица), малките и средните предприятия и общинските услуги, управлявани от обществени или частни (НПО) структури. Съгласуването на стратегиите за борба с детската бедност и на стратегиите за ромското население е приоритетен въпрос (подкрепа за достъпа на майките до заетост посредством засилване на общинската отговорност за образованието на децата; осигуряване на пълен достъп до структури за предучилищно обучение и обучение в ранна детска възраст, като същевременно се предвиждат субсидии и инициативи за образование и последващо образование на децата, чиито родители живеят в бедност).
- 3.4 Политика в подкрепа на засилването на самостоятелността на лицата, които определят себе си като членове на дадена ромска общност, и отбелязване на постигнатото от тях социално приобщаване.
- 3.4.1 Абсолютно необходимо е лицата, които се самоопределят като принадлежащи към една и съща общност, да могат по своя собствена инициатива, заедно с избраните от тях събратья и като една общност да определят своя собствен път и да запазят езика, културата, обичаите и т.н., които представляват основата на тяхната идентичност. Ето защо националната стратегия за интеграция на ромите трябва да очертае пътя, по който онези, които се самоопределят като роми, да могат да развият своите общности, своите собствени публични форуми (медии) и организации, и да ги накарат да заработят, както това се прави от всички други малцинствени групи, страдащи на социално изключване. За правителствените и независимите неправителствени ромски организации е също толкова важно да имат същия организационен обхват като тези на другите етнически малцинства и, когато това е целесъобразно, пропорционално на

своята численост да получават същата финансова подкрепа като другите етнически малцинства.

- 3.4.2 За да се осъществи това, интеркултурализмът, който представлява активно и двупосочно взаимодействие и комуникация, и интеграцията, разбрана като принципи, теория и добри общностни и институционални практики, трябва да се превърнат в истински фактор за действие и част от всекидневния живот.
- 3.4.3 Основният елемент на конструктивните политики е предоставянето на възможност на хората, принадлежащи към дадено малцинство, да изразяват своето мнение и да представят своите интереси. Трябва да подкрепяме инструменти и подходи, които да им помогнат да открият своите неблагоприятни от социална гледна точка обстоятелства, а също и политическа борба за преодоляване на тези обстоятелства.
- 3.4.4 Политиките за засилване на самостоятелността следва да подкрепят преференциалните мерки за насърчаване на навлизането на пазара на труда, включително достигане до високи постове в бизнеса, публичната администрация, политиката, медиите, науката и изкуството, като същевременно на тези хора се помага да разкриват собствени малки и средни предприятия.

3.5 **Политика за борба срещу расизма**

- 3.5.1 Целевата група на политиката за борба срещу расизма е обществото като цяло; политическото измерение на подобна стратегия е продиктувано от убеждението, че в един динамичен, развиващ се, справедлив и човечен свят социалното положение на хората следва да се постига най-вече въз основа на умения и таланти, а не да се базира на получени по рождение предимства и наследени неблагоприятни обстоятелства, които да определят шансовете за благополучие в живота. Също така хората не бива да страдат от нежелателните последици на изключването, на което са подложени. Унаследените характеристики, които не подлежат на промяна, като пол, произход и религия, не бива да представляват основа за дискриминация. Законите, насочени срещу дискриминацията, предлагат много богат спектър от инструменти, с които да се гарантира, че тези принципи се прилагат на практика. Би било полезно също така европейското законодателство срещу дискриминацията да се прилага изцяло на национално равнище в различни области на действие и в регулаторните системи. Подобно законодателство обаче е ефективно не само поради санкциите, които налага, и различното им въздействие, а и благодарение на факта, че спазващите законите граждани, които в едно демократично общество представляват мнозинство, полагат усилия да живеят в съответствие с буквата и духа на закона.
- 3.5.2 Предвид факта, че с рационални аргументи е по-трудно хората да бъдат „разубедени“ и накарани да се откажат от своите предрасъждания, политиките за борба срещу расизма се основават най-вече на поведенчески и комуникационни модели, които

разпространяват положителен образ на неагресивни модели на комуникация, сътрудничество и решаване на проблемите въз основа на рационални интереси; същевременно те осъждат агресивните и расистки типове поведение, основаващи се на предрасъдъци и омраза. В това отношение, лицата, които формират общественото мнение, по-специално политическият и медийният елит, носят специална отговорност.

3.6 Укрепване на „основаващия се на доказателства“ характер на стратегията

- 3.6.1 През последните две десетилетия ЕС постигна значителен напредък в различни области на политика по отношение на обективното оценяване на социалното изключване и борбата срещу него, както и на включването на резултатите от това оценяване в социалните политики. Достъпността на данните е основна предпоставка за прилагането и оценяването на подходящите политики. Въпреки усилията, положени до днес, все още няма много данни както за цялостното население, така и за целевите групи. Предвид целите на стратегията, е необходим напредък в следните области:
- 3.6.2 „Неутрална по отношение на расовата и етническата принадлежност политика за приобщаване“: при бъдещото развитие на модели за оценяване на различните форми на бедност и нищета е необходимо да се положат усилия за измерване на степента на концентрация на изключването и да се очертае въздействието на мерките, предприети въз основа на съответните политики. Комитетът препоръчва Евростат и статистическите служби на държавите-членки да добавят към своите показатели за изключване и показатели за крайна бедност и изключване и да разработят принципи за статистическо количествено представяне и метод на обработка за измерване на крайната бедност и нищета.
- 3.6.3 На тази основа държавите-членки в своите стратегии следва да идентифицират териториалните единици (градски зони, бидонвили, гета, лагери, изолирани квартали, селища в селските райони и др.), които се характеризират с особено висока концентрация на изключването и крайна степен на изключването в необитаемите райони, независимо от това дали според общественото мнение тези райони са населени с роми или не са. Комитетът препоръчва на държавите-членки да изготвят градоустройствени стратегии, насочени към премахването на тези зони или за създаване на условия за живот в тях, като създават механизми, основаващи се на доказателствата, необходими за мониторинг на тези стратегии.
- 3.6.4 „Политика за засилване на самостоятелността на ромите“: неблагоприятните фактори и условия могат да бъдат установени само ако лицата, самоопределящи се като принадлежащи към определена етическа общност, са регистрирани в публичните регистри като членове на дадено малцинство. Въпреки това при липса на подобно изискване трябва категорично и решително да се забрани каквото и да било позоваване в националните регистри на раса въз основа на расови характеристики; предвид факта, че данните относно етническите малцинства са особено чувствителни, трябва да се

гарантира с всички възможни средства максимална защита на личните данни, като същевременно бъде осигурено максимално разпространение на обобщените данни за малцинствата;

- 3.6.5 Успоредно с намаляването на изключването и бедността и облекчаването на техните най-крайни форми Комитетът предлага да се подкрепят езиковите, културните, образователните и общностните програми за развитие на ромските общности там, където те наистина могат да достигнат до ромите.
- 3.6.6 „Политика за борба срещу расизма“: въз основа на изследвания както на европейско, така и на национално равнище, трябва да се създаде възможност за мониторинг на промените, които са в ущърб на ромите, на разпространението на подобни предразсъдъци сред различните социални групи и на въздействието на политиките върху развитието на етнически предразсъдъци и расизъм. Трябва да се постави началото на насочени към широката публика кампании за повишаване на информираността, с цел борба срещу изключващите модели на поведение и расовите предразсъдъци, които се наблюдават сред населението. Трябва също така да се гарантира, че върху тях се осъществява редовен мониторинг.
- 3.6.7 Настоятелно препоръчваме да се осъществява мониторинг не само върху тенденциите в областта на предразсъдъците и расизма, но и върху положителните въздействия и социалните ползи, дължащи се на публичните инициативи и на инициативите на гражданското общество, на добрите практики, насочени към намаляване на предразсъдъците срещу ромите и ксенофобията, и да се подобри межкултурната приобщаваща интеграция.

3.7 Аспекти от общ интерес при прилагането на национално равнище

- 3.7.1 Сложност: Комитетът посочва, че в много области трябва да се разработят мерки за укрепване на положителната роля на ромите в обществото, за подобряване на техните условия на живот и за насърчаване на тяхната интеграция; тези мерки следва да достигнат равнището на систематични политики. За да се осъществи това, трябва първо да свържем помежду им елементи от различните политически области, второ, да създадем междусекторни отношения за добро управление, и трето, да започнем систематично прилагане на политическо ниво. Това изисква общ и съгласуван подход от всички страни, участващи в прилагането.
- 3.7.2 Всички части на програмата следва да са взаимосвързани по съгласуван начин (съгласуваност) и да са интегрирани (последователност). Трети ключов аспект на прилагането е планирането и определянето на приоритети (последваща дейност): с други думи, реалистичните цели могат да се постигат само чрез напредък през добре планирани етапи и последователни компоненти. Това изисква правилно функциониращ координационен орган, разполагащ със съответните правомощия.

- 3.7.3 Политиките за интеграция трябва да се планират и прилагат, като се обръща особено внимание на истинските нужди по диференциран и гъвкав начин, като се дава възможност за най-добро отчитане на специфичните местни (регионални) характеристики. Стратегиите за интеграция трябва да се планират и прилагат като „двупосочни улици“ на основата на взаимни усилия и влияния и да бъдат насочени към постигане на взаимно и всеобщо благо.
- 3.7.4 Основна предпоставка за използването на покани за изразяване на интерес и на фондовете на ЕС е опростяването на условията за участие в търговете и докладване. При внимателно обмисленото прилагане следва да се обръща дължимото внимание на изграждането на капацитет, подходящите условия и подкрепата на ангажираната политическа воля; привличането на представители на заинтересованите страни към процеса на планиране също е от жизненоважно значение.
- 3.7.5 Прилагане, основаващо се на доказателства – показатели: политиките трябва ясно да демонстрират своята ефективност по начин, който подлежи на проверки, т.е. трябва да се покаже, че те са ефективни по отношение на първоначалните цели. Политиките на бива да предизвикват по-големи щети и рискове от онези, от които следва да ни защитават. Те не бива да бъдат и ненужно скъпи. Ето защо беше извършена значителна, но недостатъчна работа, за по-силното обвързване на тази политика с доказателства. когато полагаме усилия за интегриране на ромите, за нас у особено важно да можем да оценяваме не само програмите, но и политиката като цяло: поради това се нуждаем, както на национално, така и на европейско равнище, от насърчаване на култура на оценяването, по-силна система от изисквания, стандартизирано създаване на статистически показатели за социално-икономическите и социалните постижения, които винаги да се отнасят за съответната целева група, и създаване на институционална структура за оценяване на научна основа. Трябва да се разгледа въпроса за подходящо финансиране на тази цел.
- 3.7.6 ЕИСК подкрепя прилагането на Рамката на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите до 2020 г. и на националните политики, които допринасят за тази цел, но би желал да участва в оценяването на тези политики на базата на правомощията, които са му дадени от гражданското общество, и на естествените връзки, които съществуват между него и организациите на гражданското общество в държавите-членки. Неговата цел е да участва като посредник между институциите на ЕС и организираното гражданско общество и да бъде активен партньор в Европейската платформа за приобщаване на ромите и в други форми на структуриран диалог.

- 3.7.7 Участие и представяне: нито една интеграционна политика не може да има смисъл нито на теория, нито на практика, без активното участие на заинтересованите от нея лица. Затова трябва да се избягват покровителствените процедури, които ограничават правата и същевременно е целесъобразно да осигурим възможно най-активно и разнообразно участие на ромските организации на най-близкото до хората равнище, на представителите на местното гражданско общество, на научните специалисти и социалните партньори във вземането на решения, прилагането и мониторинга, както ясно се заявява в съобщението на Комисията и в други документи на тази тема. В целевите райони е от особено голямо значение да се предприемат насърчителни мерки, с които да се гарантира, че групите в особено неблагоприятно положение (жените, самотните майки, хората, чийто майчин език, е чужд за страната, лицата с увреждания и др.) могат да участват в политиката.
- 3.7.8 Валидността, надеждността и ефективността на политиките са свързани най-вече с активното участие и ангажираност на лицата, които са техни основни бенефициери. Ето защо трябва представители на ромските общности да бъдат привлечени към европейското, националното и, разбира се, към местното равнище, когато се изготвят и прилагат политики за насърчаване на тяхната интеграция (включване чрез участието им).
- 3.7.9 Социалното изключване и неговите крайни форми вървят ръка за ръка с модели на поведение, начин на живот и навици, които се отличават от тези на останалото население (например пътуване, специфични дейности като събиране и продаване на стоки втора употреба или практикуване на определени занаяти), като в различните държави-членки това се осъществява по различни начини. На тези специфични особености би трябвало да се обръща особено внимание, когато се изготвят националните стратегии. В някои случаи обаче моделите на поведение, които се приписват на етническата група, са открито девиантни и престъпни. Осигуряването на мирно съвместно съществуване на противоположни културни норми и същевременно полагане на постоянни усилия за ограничаване на напреженията и антагонизма, породени от различията в моделите на поведение, в границите на закона, би трябвало да бъдат цели, определящи конкретния приобщаващ характер на националните стратегии и особеното предизвикателство, на което те трябва да отговорят. За тази цел е важно да се предоставят възможности за открита комуникация и процедури, които да бъдат достъпни за основните заинтересовани страни. Във връзка с това експертите в областта на културното многообразие, включително лица от ромски произход и с ромска идентичност, и социалните работници трябва да изпълнят водеща роля както по отношение на обществените услуги, така и на общностните програми (услуги в областта на посредничеството, превенцията, помиряването и др.), като е посочено в съобщението на Комисията.

3.8 **Перспективи за бъдещето**

3.8.1 ЕИСК смята, че благодарение на съвместните усилия на институциите на ЕС, на правителствата, на държавите-членки и на местните власти и общности, днес ЕС може би се намира в повратен исторически момент: той може най-накрая да изготви политика в полза на най-изключената и намираща се в най-неблагоприятно положение етническа група в ЕС, като направи това въз основа на общ подход, който е много вероятно да не предизвика скъпо струващ провал, а да генерира интелигентни и хуманни резултати. Комитетът би желал да даде на този процес и на неговото прилагане своята пълна подкрепа.

Брюксел, 16 юни 2011 г.

Председател
на
Европейския икономически и социален
комитет

Staffan Nilsson
